

**ИЗВЕШТАЈ О ОБИЛАСКУ
И ТЕХНИЧКОЈ ПРОЦЕНИ КАРАКТЕРИСТИКА ОБЈЕКТА
НЕПРИЗНАТИХ КОЛЕКТИВНИХ ЦЕНТРА
НА ТЕРИТОРИЈИ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ**

ЈАНУАР 2010.

Садржај:

Уводне напомене	3
Опште констатације – сазнања са терена	3
СО Стара Пазова, село Крњешевци, „ЖЕГРАП БАРАКЕ“	4
СО Темерин, село Сириг, „АД 7. ЈУЛИ“	4
СО Темерин, Темерин, „БЕТОЊЕРКА“	4
СО Зрењанин, Зрењанин, „БАРАКЕ ТЕРМО-ТОПЛАНА“	4
СО Звездара, Београд - Миријево, „БАРАКЕ ПОМОРАВЉЕ МИРИЈЕВО“	5
СО Палилула, Београд – Борча, „БАРАКА ПАРТИЗАНСКИ ПУТ“	5
СО Палилула, Београд – Котеж, „БАРАКЕ ГРАДИТЕЉ КОТЕЖ“	5
СО Палилула, Београд – Вишњићка Бања, „БАРАКЕ ЕНЕРГОПРОЈЕКТ“	6
СО Гроцка, Гроцка, „БАРАКЕ ГИК БАНАТ“	6
СО Савски Венац, Београд, „ЦРНОТРАВАЦ БАЊИЦА“	6
СО Вождовац, Београд, „АВАЛСКА УЛИЦА“	6
СО Параћин, Параћин, „НАСЕЉЕ 7 ЈУЛИ“	7
СО Пландиште, Хајдучица, „АД ХАЈДУЧИЦА“	7
СО Барајево, село Бачевац, „СТАРА ШКОЛА БАЧЕВАЦ“	7
СО Барајево, Барајево, „ПРОГРЕС ПИРОТ“	7
СО Обреновац, Обреновац „ХИДРОГРАДЊА-ЦИГЛАНА“	8
СО Уб, село Каленић, „ТЕ –ТО КОЛУБАРА Б“	8
СО Чукарица, Савска Падина, „ПАРКИНГ СЕРВИС - АДА“	8
СО Чукарица, Савска Падина „РАДНИЧКА 49“	9
СО Сомбор, село Алекса Шантић, „ПД 9. МАЈ“	9
СО Сомбор, село Алекса Шантић, „ПД СЕВЕР“	9
СО Раковица, Београд, „БАРАКЕ ПРОГРЕС ПИРОТ“	9
СО Раковица, Београд, Ресник „БАРАКЕ ЈАСТРЕБАЦ-Јастребац“	10
СО Раковица, Београд, Ресник „БАРАКЕ ЈАСТРЕБАЦ-Градитељ“	10
СО Раковица, Београд, Ресник „БАРАКЕ ЈАСТРЕБАЦ-Брвеник“	10
СО Раковица, Београд, Ресник „БАРАКЕ ЈАСТРЕБАЦ-Дело“	10
СО Панчево, Панчево, „ТРУДБЕНИК БАРАКЕ“	11
СО Панчево, Панчево - Стари Тамиш, „ЕРГЕЛА“	11
СО Панчево, село Долово, „МРАМОРАЧКИ ПУТ“	11
СО Пожаревац, Пожаревац „БАРАКЕ РАД, РАСАДНИК МЕМИНАЦ“	11
СО Јагодина, Јагодина „НАСЕЉЕ ЦИГЛАНА“	12
СО Јагодина, село Милошево „СТАРА ШКОЛА - СТАНОВИ“	12
СО Ћићевац, Сталаћ, „ЗАДРУГА СТАЛАЋ“	13
СО Сокобања, село Трубаревац, „ЗГРАДА ВОДОПРИВРЕДНЕ ЗАЈЕДНИЦЕ“	13
СО Прокупље, село Плочник, „ЖЕЛЕЗНИЧКА СТАНИЦА ПЛОЧНИК“	13
СО Крушевац, село Ломница, „БАРАКЕ ЛОМНИЦА“	13
СО Трстеник, село Селиште „ОСНОВНА ШКОЛА, СТАНОВИ“	14
СО Сјеница, Сјеница, „ФЕКОВИЋА БРДО“	14
СО Ариље, село Вигоште, „Дом МЗ ВИГОШТЕ“	15
СО Лазаревац, село Шопић, „БАРАКЕ ГРАЂЕВИНАР КОЛУБАРА“	16
СО Краљево, село Адрани, „ВОЋАР АДРАНИ“	16
СО Краљево, Краљево, „УЗОР РОЖАЈЕ“	16
СО Краљево, село Рочевићи, „СТАРА ШКОЛА“	17
СО Краљево, село Врба, „ДОМ КУЛТУРЕ ВРБА“	17
СО Краљево, село Витановац, „Дом Културе и Земљорадничка задруга ГРУЖА“	17
Анекс 1: Образац Упитника за попис и оцену техничких карактеристикама непризнатих колективних центара:	19

Уводне напомене

У оквиру пројекта Комесаријата за избеглице „Подршка спровођењу Националне Стратегије за решавање проблема избеглих и интерно расељених лица кроз анализу потреба интерно расељених лица смештених у колективним центрима у Републици Србији“, финансираног од стране УНДП-а, који је спроведен у децембру месецу 2009. године, извршени су следећи послови:

- Припрема обрасца Упитника (Анекс 2) и Обрасца извештаја о техничким карактеристикама објеката;
- Обилазак и техничка процена 45 објекта које избегла и интерно расељена лица користе за смештај, а који нису формализовани у званичне колективне центре. Идентификација потенцијалних локација обављена је на основу сазнања повереника за избеглице, УНХЦР и Групе 484. (Анекс 1);
- Израда табеле о објектима а према подацима из договореног упитника;
- Израда извештаја о техничком стању сваког појединог објекта.

Опште констатације – сазнања са терена

- У упитник је унето питање „о броју соба“ у колективном центру које се на терену показало непрактично а саговорницима тешко за давање исправног одговора. Сада у центрима типа барака у којима су управо собе једна од доминантних карактеристика, једна породица редовно користи више од једне собе (често чак и пуно више) па осим што је већ на почетку било тешко о томе добити одговор, ни тај податак сам више не казује пуно о условима живота у центру. Много је логичније и лакше за одговор било заменити то питање оним „о броју породица“, а тај податак уједно више казује о самом у центру.

- По исељавању једних лица из просторија колективног центра, они који су и њима остајали би искористили прилику да се прошире и у тај сада незаузет простор. Тако сам често сретао ситуације у којима је на пр. двоје људи становало у простору еквивалентном каквом четворособном стану.

- Где год су расељени имали приступ електричној енергији коју су бесплатно користили, они су је немилице трошили. Обично би укључена држали сва грејна тела којима су располагали. Ретко где у таквим условима користе пећи на чврсто гориво, иако су они и дрвима били сасвим добро снабдевени.

- Стање у којем су објекти у којима су се сместили Роми расељени са Косова и Метохије (Обреновац, Чукарица, Пожаревац и Сјеница) је изузетно и неприхватљиво лоше, а знатно испод нивоа објеката у којима су смештена друга расељена лица.

ИЗВЕШТАЈ О ПОСЕТАМА ПОЈЕДИНАЧНИМ НЕФОРМАЛНИМ ЦЕНТРИМА

СО Стара Пазова, село Крњешевци, „ЖЕГРАП БАРАКЕ“

Овај НКЦ је формиран у бившем градилишном насељу састављеном од већег броја барака (око 10), изворно намењених углавном за становање радника. Бараке су данас углавном трошне, али се још увек релативно добро држе, иако су [трагови пропадања](#) и [неодговарајућег одржавања](#) свеприсутни. Предузеће „Монтекс-Жеграп“ је приватизовано, саговорници нису знали да кажу више о томе, а према њима је у току судски спор између купца и општине.

Струју не плаћају, а имају је довољно, па је тако и троше. Свака породица сада за себе има простор еквивалентан дво- или тро-собном стану са купатилом (оронулим). У том насељу поред избеглих живе и социјални случајеви.

Не препоручује се реконструкција.

СО Темерин, село Сириг, „АД 7. ЈУЛИ“

Овај НКЦ је смештен у старом стамбеном објекту подигнутом за смештај запослених на (сада запуштеном и напуштеном) пољопривредном газдинству, вероватно још током 1920-тих или и раније. Зграде су [зидане од набоја](#) који је сада [испуцао](#), вуче [влагу из пропалих темеља](#) а и кров му [увелико прокишњава](#). Већи део становника овог објекта су социјални случајеви. Станари струју сами плаћају према стању на бројилу.

Реконструкција се не препоручује. Не постоје техничке могућности за ревитализације зграде јер је у поодмаклом рушевном стању, а реално могућим радовима се данас уобичајени стандарди опет не би могли постићи. Исто важи и за већину осталих објеката у склопу истог газдинства. По добијеним сазнањима, после завршене приватизације власником целог комплекса је постао приватни конзорцијум. Ништа потом до сада нису предузели, ни са том зградом нити са било којом другом унутар истог комплекса, било у смислу одржавања, било активности усмерених ка привређивању.

СО Темерин, Темерин, „БЕТОЊЕРКА“

НКЦ је смештен у старом стамбеном објекту подигнутом за смештај запослених, изграђеном од набоја крајем 1940-тих,. Власник објекта је Јавно комунално предузеће „Темерин“ које на његово одржавање до данас није издвојило ни динара. Објекат је у рушевном је стању па и за њега важе све напомене исте као и за „АД 7. ЈУЛИ“ у Сиригу – [зидови испуцали и трошни](#), [кров прокишњава](#), а [влага](#) је свугде [присутна](#). Треба га укључити на списак.

Реконструкција се не препоручује.

СО Зрењанин, Зрењанин, „БАРАКЕ ТЕРМО-ТОПЛАНА“

Овај НКЦ је формиран у градилишном насељу састављеном од 6 барака, изворно намењених углавном за становање и друге потребе радника који су градили зрењанинску топлану и енергану, лоцирану у непосредној близини. Бараке је током 1980-тих подигло београдско предузеће „Термоелектро“ (и данас постоји као АД) а на општинском земљишту, или оном предатом Термо-топлани на коришћење. О томе саговорници нису знали прецизније податке. Породице су сада ту размештене по једна у четворособном „стану“ (4 собе, предсобље и купатило), па свака има више него довољно простора. Струју добијају од топлане бесплатно, за сада. [Неке бараке](#) су у [јако трошном стању](#), пропалих и [влажних зидова](#) и са крововима који [на велико цуре](#).

Реконструкција се не препоручује.

СО Звездара, Београд - Миријево, „БАРАКЕ ПОМОРАВЉЕ МИРИЈЕВО“

Овај НКЦ је формиран у градилишном насељу састављеном од 10-так барака, неких повезаних неких самостојећих, изворно намењених углавном за становање и друге потребе радника грађевинске фирме „Поморавље“ из Јагодине, кооперанта главног извођача радова, предузећа „Хидротехника“ Београд (које и данас постоји), на низу стамбених објеката у насељу Миријево током 1980-тих и раније. Бараке су типа „Комграп“ са доста дурисола у зидовима и плафонима и [ламперијом на фасади](#). Изграђене су на општинском земљишту, а о данашњем статусу „Поморавља“ од саговорника нисам добио информацију.

НКЦ настањује 148 расељених са КиМ у 31 породици, од чега је њих 50 млађе од 18 година. У насељу су многи [самостално „дограђивали“](#) делове [објеката који им „припадају“](#) (а и са материјалом спремним да наставе), док су се други задовољили тиме да [само поправе](#) услове у којима су бараке затекли. Струју никоме још увек не плаћају, на коју се и греју, иако су [дрва за огрев](#) набавили у великим количинама. Чак им ни [шпорети на дрва](#) унутра више не требају. Што се објеката барака тиче, реконструкција је могућа уколико се најпре поправи салонит на крову, делом испуцао, делом поломљен и испао, те ламперија споља заштити бајцовањем. Остали услови објеката прихватљиви су по стандардима уобичајеним за НКЦ.

Већи број становника овог НКЦ-а је већ купио плацеве у близини (нарочито у насељу „Шоферски рај“), а добар број њих је већ успео и да сазида по нешто већ увећано уселиво, али још увек оклевају да се тамо преселе, осим уколико им се не помогне да у то насеље уведу струју које тамо још увек нема. То би могло помоћи и као један од могућих предуслова (за преговоре) око одлуке за евентуално будуће расељавање овог НКЦ-а.

СО Палилула, Београд – Борча, „БАРАКА ПАРТИЗАНСКИ ПУТ“

По наводу општинског повереништва, у тој бараци не би требало да буде никога од њихових штићеника, јер на тој адреси више нико од њих није званично пријављен. Но, обиласком су у њој затечене две породице (7 чланова, 4 деце) избеглих лица које тамо и даље станују скупа са већим бројем локалних социјалних случајева. Они су сви узели српско држављанство а боравиште су пријавили на другим адресама, али се – реално – још од првог дана из [те бараке](#) нису никуда селили.

Бараке је својевремено на том месту изградило ГП „Партизански пут“ из Београда, предузеће које је наводно „преузело“ ново предузеће „Београдпут“. Но ни они се до сад нису уопште појављивали. Сама барака је до те мере оронела да се не препоручује било каква реконструкција. [Трагови цурења](#) и труљења конструкције су видљиви и по плафону и по зидовима, које су станари провизорно крпили таблама отпадног лима и другим приручним материјалима. Струју не плаћају, а друге комуналне услуге (вода, канализација, одношење смећа) су им од првог дана доступне у и око објекта.

СО Палилула, Београд – Котеж, „БАРАКЕ ГРАДИТЕЉ КОТЕЖ“

По наводу општинског повереништва, ни у тим баракама не би требало да буде никога од њихових штићеника, јер на тој адреси више нико од њих није пријављен. Посетом НКЦ-у затекао сам 3 породице избеглица (11 чланова, 1 дете) из Хрватске, расположених за сарадњу. Сви они имају српско држављанство и пријаву боравка формално другде у Крњачи или код непосредних комшија. Ни они се од првог дана из тих барака нису никуда селили. Струју сами плаћају, а и воду, али су им ти рачуни превисоки (негде цури после бројила).

[Бараке](#) су типа „Комграп“ у релативно пристојном стању. Изградио их је ГП „Градитељ“ из Горњег Милановца (садашњи статус саговорницима није познат), извођач већег броја објеката у том насељу током 1970-их и 80-их. Делом им је споран кровни покривач, салонит, који би било сасвим могуће заменити или поправити, јер су уочљиви [трагови цурења по таваници](#). И иначе препоручујем евентуалну реконструкцију. У случају да се за то донесе одлука онда би требало такође квалитетно

решити и канализацију, јер су до сад већ имали знатних проблема са постојећим системом сенгрупа (у комбинацији са високим нивоом локалних подземних вода).

СО Палилула, Београд – Вишњичка Бања, „БАРАКЕ ЕНЕРГОПРОЈЕКТ“

Бараке је изградио београдски ЕП (сада АД) за потребе својих радника током радова на објектима оближњег насеља. У насељу постоје [три бараке](#) различитих основа, веома квалитетно израђених, што се и данас [јасно види](#). У њих су се самовољно населили расељени са КиМ, а ни Комесаријат ни Општина до данас нису успели да са Енергопројектом постигну макар и делимичан задовољавајући договор око преузимања. Расељенима је 2002. понуђено премештање у други НКЦ, „Хотел Србија“ у Бору, што нико од њих није прихватио.

Струју и даље не плаћају. Својевремено им је струја исечена па је новопостављено бројило на своје име преузео један од њих, полицајац Слободан Терзић, са намером да од свих осталих сакупи одговарајући део сваког месечних задужења. Но, пошто се нису могли сложити око принципа те расподеле, нико му није ништа плаћао па се дуга за струју до сада накупило 4-5 милиона динара. НКЦ је директно везан на оближњу трафо-станицу. Сви остали услови боравка и објеката у НКЦу су сасвим прихватљиви.

Реконструкција уопште није неопходна.

СО Гроцка, Гроцка, „БАРАКЕ ГИК БАНАТ“

Насеље [састављено од барака и контејнера](#) изградило је предузеће ГИК Банат из Зрењанина (претпоставка је да и даље постоји али је његов данашњи статус извештачу остао непознат), а за потребе радова на давно започетом а до данас [незавршеном стамбеном насељу](#). У „баракама“ су смештене 5 породица расељених лица (24 лица, 6 деце) у изузетно лошим условима. У покушају да их поправе они и сами [понешто дозиђивали](#) са мање или [више успеха](#), али је затечен ниво њиховог смештаја било заиста недопустиво ниско, са влагом на све стране, [са плафона](#) или [са зидова](#).

Било каква реконструкција се не препоручује.

Струја им је својевремено сечена али су се они у више наврата бесправно [поново прикључивали](#) на суседне водове, о чему је и повереник детаљно упознат. Немају ни пијаћу воду, а техничка вода им се допрема цистернама и смешта у [приручне резервоаре](#). За канализацију користе оцедни сенгруп који су власторучно ископали (тачније импровизовали) што је изразито нехигијенско решење, како за њих саме тако и за животну средину.

СО Савски Венац, Београд, „ЦРНОТРАВАЦ БАЊИЦА“

НКЦ се налази у бившим радничким баракама које су адаптиране у 30 стамбених јединице са засебним улазима и санитарним чворовима. Бараке су монтажне, покривене салонитом и у релативно добром су стању. Објекти су прикључени на заједничку котларницу и ове године им је општина Савски Венац обезбедила 25 тона угља. Прикључени су на градски водовод и канализацију. Избеглице не плаћају никакве рачуне.

СО Вождовац, Београд, „АВАЛСКА УЛИЦА“

Објект се налази у Авалској улици бр. 50 испод саме Авале. Ради се о зиданом објекту, предратном објекту који се састоји од 10 просторија у којима је смештено 30 избеглица. Око власништва се води спор за повраћај имовине (објект национализован). Објект је у релативно добро стању. Постоји котларница, користе угљ. Уредно измирују обавезе за утрошену електричну енергију и воду.

СО Параћин, Параћин, „НАСЕЉЕ 7. ЈУЛИ“

Објекат је бивше насеље радних акција које се налази поред ауто-пута. састоји се од 6 објеката од чврстог материјала. Избеглице су саме преграђивале просторије. Власник објекта је општина Параћин. У објекту се налази 13 породица избеглица и 1 породица интерно расељених лица. Општина не учествује у плаћању трошкова.

СО Планиште, Хајдучица, „АД ХАЈДУЧИЦА“

Зидани објекат који је некада био магацин, а сада је претворен у 5 стамбених јединица. Струју плаћа АД Хајдучица пошто је објекат у склопу фарме. Објекат је у релативно добром стању и не захтева веће интервенције. Прикључен је на градски водовод а отпадне воде се одводе у сопствену септичку јаму. С обзиром да је објекат приватизован пре годину дана очекује се да власник тражи исељавање.

СО Барајево, село Бачевац, „СТАРА ШКОЛА БАЧЕВАЦ“

Овај објекат је школска зграда изграђена 1936. а напуштена током 1970-тих. Зидана је од опеке а у међувремену је и [прилично оронула](#). У власништву је Основне школе, Барајево тј. Министарства просвете. Не постигавши договор са усељенима Школа је 2008. дала налог ЕДБ-у да струју исече а сав до тада заостали дуг је сама намирила. Део станара се тада иселио. Од тада су преостали становници (1 породица од 3 члана) импровизованим ваздушним водом уз сагласност струју вуку из суседне цркве. Нису затечени у објекту. Судаћи по количини припремљених [огревних дрва](#), ту планирају да презиме и ову зиму.

Објекат би због историјске и културне вредности ипак требало реконструисати за општинске потребе (спомине се на пр. „Ловачки дом“), но никако не неку Комесаријату примерену намену. Општина је на добром путу да реши коначно исељење последње преостале породице куповином неког напушеног сеоског имања у околини.

СО Барајево, Барајево, „ПРОГРЕС ПИРОТ“

За потребе смештаја радника на изградњи барајевског стамбеног насеља „Гај“ у брду изнад Барајева, грађевинско предузеће Прогрес из Пирота је изградило [овај П+1 објекат](#). Почетком 1990-тих су се у тај због обуставе радова на изградњи празан објекат уселиле избеглице уз привремену сагласност власника. Прогрес је 1996. упутио општини захтев да се избеглице иселе а након тога нису предузимане даље активности, после чега саговорници ништа више нису чули, па је његов данашњи статус непознат.

У грађевинском смислу објекат је неуобичајена „ад-хок“ комбинација приручних материјала и начина градње (комбинација [челичних стубова и греда са међуспратном од монте](#), преградним зидовима од опеке а фасадним од дурисол-плоча – [местимично испуцаних](#) због неравномерног слегања темеља) па је мало вероватно да би објекат уопште могао да добије употребну дозволу, чак и кад би је неко уопште затражио.

Пошто су се неки снашли и отишли, преостали избеглице у њему сада располажу са више простора по особи, али и даље користе укупно четири заједничка санитарна чвора. Канализацију имају али без септичке јаме већ се она слободно излива на терен у нагибу (што би свакако требало санирати, и то што пре).

СО Обреновац, Обреновац „ХИДРОГРАДЊА - ЦИГЛАНА“

Састоји се од једног зиданог објекта за две породице и другог склепаног приручним отпадним материјалима у којем је смештена трећа (укупно 6 одраслих особа и 7-ро деце, расељени Роми са КиМ). У оба је под од овлаш набијене земља, оба [прокишњавају](#), и иначе су пуни [влаге](#), хладноће и незаобилазног блата.

На ову ледину поред фудбалског игралишта их је 2003 преселио УНХЦР и сместио у зимске шаторе који су већ током прве зиме увелико пропали па су се они сами уселили у оближњи [зидани објекат](#), тада са оштећеним кровом а без прозора и врата, пун нечистоће, који су потом сами „оспособили“ материјалима углавном прикупљеним са отпада. Пошто су се све породице увећале, једна се иселила у [на брзину направљену бараку](#). Сада се с поносом хвале [чесмом коју су недавно добили](#) на којој се пере веш. Струја им је уведена и уредно је сами плаћају.

Њихови су услови за живот крајње нехумани и неподношљиви. Требало би најозбиљније порадити на њиховом што хитнијем пресељењу у други бољи смештај.

СО Уб, село Каленић, „ТЕ –ТО КОЛУБАРА Б“

Ово насеље је иницијално предвиђено за смештај радника на изградњи Термоелектране-топлане „Колубара Б“, обустављеног током 1990-тих због тада уведених санкција. Са појавом избеглица са свих простора бивше Југославије, управа је те објекте дала на коришћење избеглим лицима раније запосленим на сличним или истим пословима у крајевима из којих су избегли. Већини њих је обезбедила и запослење у оближњим погонима (ТЕНТ 1 и 2, ТЕ Колубара у Вреоцима, отворени копови, сепарација угља и сл.) У истом насељу са породицама станују и други запослени истог предузећа.

Стандард становања у тим објектима је на нивоу хотелског депанданса, а Електрана за њих обезбеђује све потребе и сама сноси све трошкове комуналних и других услуга расположивих у насељу.

Сами објекти су типа [приземних зграда у низу](#) од чврстог материјала а одлично су очувани, уредно и како треба одржавани.

Могући проблем око овог центра би могао наступити са наставком изградње ове термоелектране, тј. када она поново отпочне, врло вероватно већ током следеће године. Наиме, тендер за наставак радова је већ расписан а у оквиру њега поступак око избора извођача је у завршној фази. Почетак наставка радова би могао да се догоди на пролеће, када би и брига о овим расељеним лицима могла да буде пребачена на Комесаријат јер ће Електрана те станове морати да користи за оно за шта су првобитно и били намењени.

СО Чукарица, Савска Падина, „ПАРКИНГ СЕРВИС - АДА“

Објекат је привременог карактера а изворно намењен за канцеларијске потребе. У ту сврху су његови последњи корисници били ЈП „Паркинг сервис“ и ЈП „Београдски водовод“ који су се и по усељењу расељених лица (2004. године) јављали са покушајима да их иселе и поново преузму објекат. То је по наводима саговорника покушала и нека банка (нису могли да се сете која), након што је наводно тај објекат од Водовода откупила.

Сам [објекат је изграђен од опеке](#), са спољним зидовима од 25 цм (фасадна опека) и преградним од 12 и 7 цм) а са лаганом кровном конструкцијом покривеном равним поцинкованим лимом вероватно преко дашчане оплате. Лим је доста зарђао споља а унутра су видљива бројна места где вода продире у објекат, [како низ зидове](#) тако и [по плафону](#). Електричне инсталације су недовољног капацитета за стамбену намену, па осигурачи често искачу, што станари сами поправљају а ту се онда крије и опасност од могућег пожара. Струју су сами плаћали до пре две године када су престали и до данас не знају ко покрива тај трошак.

Зграда као целина је у релативно пристојном стању (осим самог лима кровног покривача) и уз минимум средстава би се могла реконструисати за потребе Комесаријата (уз појачање ел. инсталација) али се то не препоручује јер није првобитно намењена за становање, а није извесно ни ко је њен власник.

СО Чукарица, Савска Падина „РАДНИЧКА 49“

Овај НКЦ идентификован само од стране повереника за избеглице. У питању је [зграда некадашње школе](#) која се за ту сврху одавно више не користи, а у коју је Дирекција за изградњу града у лето 2005. ту преселила 17 породица Рома са КиМ (70 особа, од тога 32 деце) из барака у којима су до тада били у Блоку 28 (у ИИИ булевару). Отуда је власник највероватније Министарство просвете или Општина Чукарица, у сваком случају неки од државних органа. Услови смештаја су прилично испод прихватљивих стандарда.

Зграда је јако запуштена (пуно више него што се то може оправдати са само 4 године колико су ови људи у њој), па су услови становања изузетно лоши; [кров је на пуно места пропао](#) (оштећени црепови, дрвена грађа, олуци зачепљени и поједени рђом) па [на пуно места](#) вода [продире унутра](#). Сви они користе само један WC (друга шкољка је ван функције) а воду узимају [са чесме у дворишту](#).

Начелно је реконструкција зграде могућа (сама зграда би могла да има и евентуалну културно-историјску вредност) али би обим радова био знатан (у објекту је све – од конструктивних елемената до инсталација – у јако запуштеном и оронулом стању), па то само за Комесаријат никако не би било довољно оправдано. У сваком случају, њихов проблем је очигледан, а ово по било којем критеријуму јесте још један „колективни центар“ а евидентно још и „непризнат“.

Овај НКЦ треба ставити на списак и људима помоћи око евентуалног другог смештаја.

СО Сомбор, село Алекса Шантић, „ПД 9. МАЈ“

Ово се насеље састоји од одавно (вероватно 1946.) изграђених [двојних породичних кућа](#), свака намењена за смештај по две породице радника Пољопривредног добра. Куће су део велике имовине локалног Пољокомбината који је својевремено приватизацијом прешао у власништво „Компаније Јерковић“ у власништву локалног бизнисмена. Он није испунио обавезе из приватизацијског уговора па муј је сва та имовина касније одузета, а Агенција је потом поставила друго лице као службеног „Заштитника државног капитала“ те је он и данас на челу његове управе.

Куће су направљене од блатног набоја, на недовољно уздигнутом месту да би се сачувале од високих подземних вода, па су делом због тога, а делом и због старости и небриге, данас [у јако лошем стању](#). Неке су већ и саме пале а остале су, зависно од нивоа ранијег одржавања, у различитим ступњевима оронутости, са улеглим крововима, са таваницама и зидовима местимично натопљеним влагом. Најугроженије објекте у насељу је сам власник дао да се поруше, зато да не би евентуално био одговоран за нечију повреду или смрт под њима. По доласку избеглица је било пуно у том насељу, око 170 колико је споменуто у добијеном списку али се тај број одавно смањио јер се људи полако један по један сналазе и одлазе тамо где су им услови бољи. Тренутно их је 16(6 породица са 3 деце). И за ове последње се у Месној Заједници у сарадњи са општином припрема програм за бољи смештај.

Не препоручује се реконструкција.

СО Сомбор, село Алекса Шантић, „ПД СЕВЕР“

У погледу власништва и [стања објеката](#), све речено за „ПД 9. мај“ важи и за „ПД Север“. Једина разлика је у томе да је овде било нешто већи проценат објеката [мало вишег квалитета](#). У неким од њих још увек борави 7 избеглих лица (3 породице са 1 дететом).

Ни овде се обнова не препоручује.

СО Раковица, Београд, „БАРАКЕ ПРОГРЕС ПИРОТ“

Овај НКЦ смештен је у једној [дугој бараци типа Комгран](#) постављеној још током 1970-тих и 80-тих (отуд њихово [овако оронуло стање](#)) за смештај радника на изградњи стамбених зграда у оближњем насељу Видиковац. У власништву су предузећа из наслова које је по рецима саговорника приватизовано и још увек постоји. У њима је смештено 15 породица расељених са КиМ који ту живе у

не баш завидним условима због њиховог доста одмаклог оронулог стања и недостатка адекватног одржавања, због чега и [кров и таваница цуре](#). Зидови и под су настањени бројни глодари који представљају велику претњу за њихово здравље и безбедност, а посебно с обзиром на [запуштено стање електричних инсталација](#) са огољеним кабловима и спојевима, са спојем напојног кабла на кућну инсталацију таквим да је већ једном приликом почео да гори угрожавајући читав објекат и људе у њему. Трагедију је спречила само јако брза интервенција ватрогасаца, после чега је веза из бараке измештена у суседну [недовољно обезбеђену шупицу](#).

Локација самог објекта је комерцијално занимљива (уз саму Ибарску магистралу а изван обода насеља) па саговорници кажу да је предвиђена било за проширење пута, било за изградњу неке пословне зграде.

Реконструкција се и због тога никако не препоручује.

СО Раковица, Београд, Ресник „БАРАКЕ ЈАСТРЕБАЦ“

Практично четири неформална центра се налазе на једној локацији, у једном великом заједничком комплексу, а направљени су за смештај радника четири фирме које су током 1980-тих учествовале на изградњи стамбених објекта у насељу Ресник. Те фирме су ГП „Јастребац“ из Крушевца, ГП „Брвеник“ Рашка, ГП „Градитељ“ Горњи Милановац и (кажу некада словеначка) ГП „Дело“ Београд из Молерове 32. Зато што су у сваком од њих различити управо они услови који су предмет овог извештаја (стање објеката, услови становања, препоруке за даље) они ће на даље бити представљени сваки за себе. Све фирме даље наведене у њиховим насловима су (барем су то иницијално биле) власници одговарајућих објеката, а свака је за свој објекат била предвидела различит ниво стандарда боравка. Заједничка свима њима јесте септичка јама у коју се слива сва канализација, а која је недовољног капацитета, ретко се чисти и пречесто излива на терен.

„БАРАКЕ ЈАСТРЕБАЦ - *Јастребац*“

То су бараке типа Комграп, [у доста запуштеном стању](#) а уз које су поједини корисници само дограђивали елементе по властитом нахођењу и могућностима. [Сами се старају](#) и о објекту али је то недовољно па [кров прокишњава](#) и цури. Неки су себи направили засебна купатила са WC-м док остали и даље користе [заједничке просторије](#). Највећи проблем им представљају глодари па им је неопходна чешће понављана дератизација. Не препоручује се реконструкција.

„БАРАКЕ ЈАСТРЕБАЦ - *Градитељ*“

[Веома су сличне](#) (Комграп) и у [сличном стању](#) као и оне од Јастребца. И у њима је цурење евидентно, како са [таванице](#) тако и по [зидовима](#) унутра, а слично стање је и [споља](#) јасно видљиво. Због поодмаклог запуштеног стања и недостатка одржавања, не препоручује се било каква реконструкција.

„БАРАКЕ ЈАСТРЕБАЦ - *Брвеник*“

То су такође [бараке типа Комграп](#), али од почетка [обложене по фасади салонит плочама](#), добро заптивене, те касније и добро одржаване ([чак им је и ламперија на забату](#) редовно бајцована), а са [подном керамиком](#) и кровним покривачем (салонит) у заиста добром стању. Нису потребне никакве интервенција на самим објектима.

„БАРАКЕ ЈАСТРЕБАЦ - *Дело*“

Објекти су типа бараке мада делују да су зидани од тврдог материјала; по фасади су чак и [врло солидно омалтерисани](#) . И унутра су [у извршном стању](#), пре свега због квалитетне иницијалне израде, премда се трагови недовољног одржавања споља јасно виде (стреха и др.). Није потребна реконструкција.

СО Панчево, Панчево, „ТРУДБЕНИК БАРАКЕ“

Овај је колективни центар испражњен и ван функције као такав, а највећи део барака у којем је био смештен недавно је порушен и уклоњен. Налази се између пута и ограђеног активног погона „Петрохемије“ а на њој додељеном земљишту које је сада на путу да ускоро добије другу трајну привредну намену. У том циљу је подигнута и [нова ограда око локације](#). Три преостале баракe служе за потребе новог градилишта а у једној од њих се још увек (уз дозволу Петрохемије и знање повереника) задржавају две породице избеглица које су у међувремену добиле држављанство па ту само незванично бораве. Јасно се види [где су били недавно порушени објекти](#).

Треба га брисати са списка.

СО Панчево, Панчево - Стари Тамиш, „ЕРГЕЛА“

Током 1960-тих је у овим објектима ПИК Тамиш пређашње прилично квалитетно сазидане објекте штала за коње преуредио у станове за боравак својих радника, који су тада у све већем броју пристизали из разних мање развијених крајева тадашње Југославије. Четири [дуге зграде](#) су постављене око пространог квадратног дворишта, на усамљеном месту и подаље од других насеља. Касније је ПИК те раднике преселио у још новије и квалитетније објекте у релативној близини, на почетку пута ка Долову, а ови објекти су остали празни све до 95. Са појавом избеглица УНХЦР је преко донатора извео нужне радове на њиховом уређењу, уређењу [станова у њима](#), дворишта и прилаза, па су у склопу тога сви станови добили и индивидуална електрична бројила. До данас су сви станови осим два исељени.

Предузеће истог имена и данас постоји у Панчеву. Објекти су почев од крова па наниже до темеља квалитетно израђени од (за тадашње прилике) квалитетног материјала, па би их било могуће сасвим ефикасно обновити и вратити истој намени, само уколико неко закључи да би то било у реду и исплативо. На жалост, удаљеност и изолација локације говоре против таквог решења.

СО Панчево, село Долово, „МРАМОРАЧКИ ПУТ“

Власник овог комплекса још постојећих и делом порушених објеката је „Земљорадничка задруга Долово“ која и данас постоји. Изворно су [објекти](#) сазидани током 1950-тих за смештај радника задруге која се током тог периода интензивно развијала и расла. Објекти су у међувремену напуштани један по један, неки су се због недостатка одржавања и урушили, а са доласком избеглица 95. су били изнова попуњени. До данас се највећи број тих људи успешно снашао у селу или другде, па их је до данас ту остало свега 6 у три породице.

Објекти делују доста солидно, грађени су од печене цигле а у зидовима чак имају хидроизолацију. Влага која се местимично види у зидовима углавном потиче од [пропалих олука](#) и непостојања тротоара, док су им кровови [углавном здрави](#) и атмосфериле одводе како треба.

Око евентуалне реконструкције сви аргументи за и против су веома слични онима за „Ергелу“.

СО Пожаревац, Пожаревац „БАРАКЕ РАД, РАСАДНИК МЕМИНАЦ“

У овом насељу су одмах по доласку 1999. смештени интерно расељени Роми са КиМ, у 17 породица са 90 чланова. У насељу је тада било и више барака (кажу 8) али су мало потом све осим једне изгореле у пожару па су се преостале породице сместиле како су знале на истој локацији направивши око преостале баракe типично [„картонско насеље“](#) иза којег се та барака сад једва назире. Већина станује у [на брзину склепаним кућама](#) од приручног, углавном отпадног материјала, у нехигијенским и изразито нељудским условима. Од заједничких објеката у насељу имају једну чесму напољу и два пољска WC-а које нико ионако не празни. Чак је и кров једине преостале баракe препун рупа и [поломљеног салонита](#) (јасно видљивог и поред дебелог снега којим је тада био покривен). Повереник је нагласио да су свих 17 породица предложене за смештај у монтажним објектима које на пролеће у околини планира да изгради АСБ у оквиру ИПА 2007 пројекта.

Због близине пруге повереник мисли да само земљиште припада Железницама Србије. Баракe је ту својевремено изградио „Рад“ Београд, сада у стечају и под дуготрајним судским спором. Станари струју не плаћају а од низа нерешених проблема који их муче као најнужнији наводе дератизацију, јер су се пацови намножили током више од две године када је спроведена последња, свуда се завлаче кроз бројне рупе, па ни одрасли а нарочито деца, више нису нигде сигурни од њих.

Никаква реконструкција не долази у обзир.

СО Јагодина, Јагодина „НАСЕЉЕ ЦИГЛАНА“

Током 1994. ради смештаја бројних избеглица Комесаријат и УНХЦР заједничким средствима граде насеље састављено од 40 малих али тврдо зиданих стамбених зграда (двојни објекти са по два стана од по 21 м²; [десни је остао непромењен док је левом додата шупа](#)) а на локацији пуне ливаде поред старе циглане, познате и као „Таврића обори“. То је насеље имало статус Колективног центра све до 1998. када је укинут. Но становници су наставили да те објекте користе за становање па и да их према властитим могућностима и потребама личним средствима дограђују. За реконструкцију су примењивали различите параметре и стандарде па реновираних кућа сад има неких [са наглашеним стилем](#) а и оних [другачијих](#), или оних огромних размера и [у више наврата прошириваних](#). Негде је [корисник једне половине оригиналног објекта скоро све оставио како је и било](#), док се корисник друге проширио колико му је то плац дозволио.

Данас је читава локација под ингеренцијом општине која покушава да спроведе поступак давања земљишта под објектима у закуп корисницима (бесплатно), тј. по 5 ари плаца и 21 м² објекта. Такође се паралелно води и поступак легализације новоизграђених-дограђених стамбених површина, с тим да ће за површину до 60 м² они бити ослобођени плаћања било какве комуналне таксе.

Ово vise није НКЦ већ право ново насеље састављено од дивље изграђених-дограђених „породичних зграда“ у поступку легализације.

Предлажем да се избрише са овог списка. Реконструкција није потребна.

СО Јагодина, село Милошево „СТАРА ШКОЛА - СТАНОВИ“

Објекат је тврдо зидана зграда (негде непосредно пре или после II св. рата) са подрумом, приземљем и спратом, намењена за станове учитеља, а као таква се већ дуго није користила, све до раних 90-тих када су у њу почеле да се смештају избеглице. Станари кажу да је објекат „у власништву Месне заједнице“ но како је у школском дворишту извесно је било под ингеренцијом општине било Министарства просвете. Очигледно је да од кад је изграђен објекат није претрпео ни једну иоле озбиљнију реконструкцију, јер је већина елемената у њој сасвим неодговарајућа за данашње стандарде. Једино је трофазна струја у зграду уведена по усељењу избеглих лица.

[Кров зграде](#) је у више него јадном стању, са улеглим роговима и летвама, полупаним и испретураним цреповима, али има (што истински чуди!) потпуно нове олучне хоризонтале и вертикале. То је урађено пре две године (станари кажу „неком грешком!“) када је обнављана зграда оближње школе. Том приликом је [обновљена и обојена и фасада зграде](#). Сасвим је јасно да овакав кров утиче и на обилно прокишњавање, што је уочљиво на пуно места у становима на I. спрату. Међуспратне конструкције су дрвене греде са трском доле и „каратаваном“ горе (дашчани под прекривен слојем земље ради изолације). У комбинацији [са влагом са крова](#) која [местимично и млазом цури](#), то даје бројна повећана [улегнућа конструкције](#) таванице која један спретан станар [успешно крпи](#) по свим становима, но само толико да она мало боље изгледају. Овакво стање извесно угрожава општу сигурност па и животе ових људи јер постоји могућност да се таваница па и кров због трулог стања ускоро проломе и на њих изненада падну.

Реконструкција је могућа а и неопходна за кров и таваницу првог спрата. Једна просторија истог објекта користи се за „Дневни боравак“ млађих ученика оближње школе, што је онда и разлог више да се овој реконструкцији приступи што пре.

СО Ћићевац, Сталаћ, „ЗАДРУГА СТАЛАЋ“

Током 1999. је 13-чланица породица расељена са КиМ смештена у станове за раднике у власништву Земљорадничке задруге Сталаћ, а по договору који је са Задругом сама претходно склопила. По речима повереника та се породица септембра 2009. године отуда иселила и трајно преместила на претходно откупљено напуштено пољопривредно газдинство у селу Избеница, СО Варварин, које им је на поклон предао локални огранак Напредне странке Србије. Треба га избрисати са списка.

СО Сокобања, село Трубаревац, „ЗГРАДА ВОДОПРИВРЕДНЕ ЗАЈЕДНИЦЕ“

У питању су [две породичне зграде](#) које би се у случају највишег допуштеног нивоа акумулације „Бованско језеро“ нашле затечене на самој линији обале (та се ситуација додуше, од првог пуњења акумулације до данас још ниједном није догодила). Те две зграде, једнако као и све остале објекте у селу у сличној ситуацији, претходно у власништву сељана, Водопривреда Србије је благовремено од ранијих власника откупила уз правичну надокнаду. Ова два објекта је током 90-тих дала на коришћење избеглицама, три породице а две од њих у та два објекта и данас станује.

Објекти су тврдо зидане породичне зграде које избеглице доста добро сопственим средствима сами одржавају. У мању је смештена једна породица и [њој је један зид лагано испуцао](#) (судећи по општем склопу зграде и непостојању олука претпостављам да је изграђена негде 1950-тих или раније а без армирано-бетонских серклажа) док је [друга новијег датума](#), изузетно се добро држи а у њој су смештене две породице које је сасвим добро одржавају.

Реконструкција није потребна.

СО Прокупље, село Плочник, „ЖЕЛЕЗНИЧКА СТАНИЦА ПЛОЧНИК“

(Напомена: У добијеном списку овај НКЦ је унет као „Прокупље-Тулаци, село Тулаци жел. станица“. У општинском повереништву су закључили да је то вероватно зграда железничке станице у селу Плочник, као у горњем наслову, у којој и борави једна породица из Обилића на КиМ. Наиме, у непосредној близини јесте село ТУЛАРЕ, али у њему нема железничке станице.)

Зграда станице је типичан примерак [класичне железници примерене архитектуре](#) из прве половине прошлог века па као таква доиста на неки начин делује атрактивно, а можда има и одређену културно-историјску вредност. Разуђене је основе а састоји се [од приземља и спрата](#). Но, затечена је у поодмаклом стању [запуштености и опште небриге](#), тако да су чак и на зидовима приземља уочљиви трагови пропадања узрокованог цурењем са [крова](#) који је и иначе у [јакло лошем стању](#). Влага у зидове продире и [из темеља](#), иначе солидних и израђених од тесаног камена. Једино што ову зграду још увек држи на окупу и што спречава да се не распадне, јесте њена веома робусна грађа.

Са таваницом, зидовима и столаријом у трулом и полураспаднутом стању, [услови живота](#) су у овом простору за ову екстремно угрожену породицу (најмлађа ћерка - 9 година - има доста развијену деформацију кичме) изузетно неповољни, па би их одатле требало што пре изместити, делом и ради ортопедске терапије која је том детету неопходна, тако да би њих по могућности требало сместити негде што ближе општинском (и медицинском) средишту.

Никаква се реконструкција не може препоручити.

СО Крушевац, село Ломница, „БАРАКЕ ЛОМНИЦА“

Реч је о насељу састављеном од укупно 6 објеката типа барака изграђеном током 1970-тих за потребе локалне [Омладинске радне акције \(ОРА Ломница\)](#). Од тог периода па до 1999. је ово насеље било углавном [запуштено, напуштено и неодржавано](#).

Власништво над земљом и објектима је и даље спорно. Земљиште је за потребе ОРА даровао један локални становник (не зна се тачно ни коме нити како). Туристичка организација Крушевца сматра да

је приватизацијом друге имовине стекла власништво и над овим комплексом, па је око тога покренула судски поступак. Повремено је пре 1999. и Војска ово насеље користила за вежбе локалних јединица па је у њега у тим приликама по нешто мало улагала, те се сад и она (кроз Фонд народне одбране републике Србије) поставља као једна од страна заинтересованих у истом спору.

[Бараке су типа Комграп](#), прављене искључиво [за летње услове](#) (зидови од танког дурисола и иверице, [често само иверице](#)). Било је мањих [поправки крова и зидова](#). То је укупно све од одржавања за које знају становници овог насеља. У објектима немају текућу води (чесма напољу), ВЦ је заједнички а септички је одавно зачепљен па су породице биле принуђене да свака за себе ископа пољски ВЦ, што је нехигијенски а опасно и штетно и по њих и по околину. Није организовано одношење смећа из насеља (исто постоји за село – овде наводно за ту услугу нико не би плаћао) па га станари бацају на оближњу отворену депонију чиме привлаче бројне псе луталице који им такође представљају проблем. Депонија привлачи и пацове, па би им и дератизација такође била добродошла. [Кров прокишњава](#) на пуно места [електричне инсталације](#) су недовољног капацитета за целогодишње становање читавих породица што би могло довести до прегревања и пожара.

Због нерешених имовинско-правних односа не предлаже се улагање у реконструкцију. То такође и зато што то насеље ни првобитно није било намењено за зимско збрињавање људи па би га у том случају требало темељито прерадити. Предлаже се да се једноставним и јефтиним мерама (организација одвожења смећа, уклањање паса-луталица, дератизација и сл.) барем олакшају услови живота преосталим становницима (њих укупно 16 од чега су шесторо деца школског узраста).

СО Трстеник, село Селиште „ОСНОВНА ШКОЛА, СТАНОВИ“

У питању су два стана у згради [основне школе у селу Селиште](#), на левој обали Западне Мораве. ([Исправка](#): До њега је село Велика Дренова у којем је и нова зграда основне школе, али у којем нема а није ни било расељених лица.) У та два стана су тренутно смештене две самохране жене, једна је по казивању мештана у посети код ћерке у Швајцарској, док је друга била у селу у надници па их ниједну нисам успео срести. Трећа породица са децом се недавно преселила у други, бољи смештај.

Иако солидно грађен, сам објект је ван (просветне) функције од пре двадесетак година и отада поприлично запуштен. Олушне хоризонтале делују доста здраво, мада их је вероватно потребно очистити од лишћа и грања (ако је судити по стању делова назидка под њима) док су вертикале [на местима толико оштећене](#) и дуго тако остављене да већ увелико угрожавају интегритет и самих зидова од опеке.

Премда би била сасвим ефикасна па чак и релативно малим средствима изводљива, реконструкција ове зграде за Комесаријату примерене сврхе се не препоручује.

СО Сјеница, Сјеница, „ФЕКОВИЋА БРДО“

([Напомена](#): „Картонско насеље“ које је било на локацији у близини центра места је током лета 2001. уз помоћ Општине измештено на периферну локацију из наслова, а уз пут ка селу Лопижа.)

Реч је о насељу за 23 породице (135 чланова, од тога 70 деце) Рома са КиМ, формираном на сасвим новој локацији претходно минимално инфраструктурно [опремљеној са два прикључка за струју](#) (постављене су три бетонске бандере са два разводна ормана и два бројила) на које су подземним кабловима везани [појединачни “објекти”](#), те једним централним местом за снабдевање [житеља водом \(са једном славином – добили су је тек пре неколико дана!\)](#). У насељу такође постоји и [контејнер за смеће](#) за који су ми рекли да се мање-више редовно празни. Приликом пресељавања насеља, општина је помогла и на друге начине, а најзначајнији је био набавка дрвене грађе која је им је подељена па искоришћена за прављење зграда у којима и данас станују. И поред тога су [њихове зграде](#) највећим делом [склепане од приручних отпадних материјала](#), но захваљујући системској помоћи општине ово се насеље ипак [видно разликује од других сличних](#) у којима расељени Роми живе. Но, за Сјеницу типичне сурове зиме са вишедневним температурама знатно испод нуле праћеним jakim ветровима (а којима су сада посебно изложени јер је цело насеље смештено на истуреној коси), ни овакав „за

неколико ступњева виши“ ниво квалитета настамби у којима су смештени не задовољава чак ни минимум услова да добије епитет „прихватљив“. Као пример, са једне од њихових „кућа“ је неколико дана ранија јак ветар - измерен на 150 км/х - однео кров (општина ту јесте одмах прискочила и помогла да се проблем макар привремено реши помоћу цирада и другим средстава којима тренутно располаже).

Насеље није спојено на градску канализацију и нема ни било какав за то одговарајући заједнички објекат, па је свака кућа за себе направила обичан пољски WC или пак користи оближњи шумарак. За оволики број људи је такво решење крајње недопустиво, а опасно је како непосредно по њихово здравље у случају какве епидемије, тако и по доста осетљиве еколошке и санитарно-здравствене услове читавог околног подручја.

За сада се не уочава тренд да би се иоле значајнији број овде расељених лица убудуће одлучио за повратак на КиМ, па је неопходно размишљати у правцу њиховог и квалитетнијег и дугорочног стамбеног збрињавања. У том смислу је општина раније већ успела да побуди интерес неких од донатора у покушају да им се на том истом месту направе нешто трајније и квалитетније настамбе. Но, на крају су и ти донатори од пројекта одустали јер питање власништва над земљом на тој локацији није могло бити на ваљан начин разрешено. Садашњи власници су изгледа ПИК Пештер (приватизован, али уз недовољно разрешен правно-имовински статус) и Србија Шуме за пошумљени део, а ни са једним од њих општина није успела да постигне одговарајући споразум.

Реконструкција постојећих објеката у насељу сасвим очигледно једноставно није могућа. Потребно је за те људе што скорије изградити иоле трајније, евентуално чак и само монтажно насеље, али више у складу са преовлађујућим оштрим климатским условима. Ово је посебно важно с обзиром на сурове климатске услове тако типичне за Пештер и Сјеницу, па овој групи треба да у том смислу буде додељен значајан ниво приоритета како од стране Општине тако и од стране Комесаријата.

СО Ариље, село Вигоште, „Дом МЗ ВИГОШТЕ“

У овом [изузетно добро очуваном објекту](#) су још увек смештене две породице избеглица из Горажда. Карактеристично је да су се за протеклих 17 година избеглиштва у овом месту сви они изузетно добро интегрисали у новом окружењу и да уживају пуну помоћ и симпатије комшија. Зграда је у власништву Месне заједнице села Вигоште. Тренутно су замољени да се из Дома иселе током наредног лета и у томе ће вероватно добити помоћ како од комшија тако и од општинског Повереништва (по речима повереника, Ариље је мала а економски добро стојећа општина са укупно свега 28 нерешених избегличких проблема). И један и [други „стан“](#) су очигледно просторије са првобитном наменом другачијом од стамбене (висока таваница, нема предпростора уз улазна врата, једноструко застакљење врата и прозора) али их станари [одлично одржавају](#) и то се јасно види.

Није потребна никаква интервенција на самом објекту а Општина и Месна заједница ће смештај преосталих породица вероватно и саме у предстојећем периоду успешно решити.

СО Лазаревац, село Шопић, „БАРАКЕ ГРАЂЕВИНАР КОЛУБАРА“

Ово је насеље формирано од укупно 4 бараке од којих прву и даље користе искључиво радници предузеће (приватизовано а и даље економски активно) док су преостале 3 још од средине 1990-тих смештена избегла лица.

Бараке су [типа Комграп](#) и на први поглед су у [сасвим пристојном стању](#). Становници их сразмерно сопственим могућностима релативно [пристојно одржавају](#), али се то углавном односи на ситне поправке јер за оне веће немају ни средстава а ни воље. Струју не плаћају, плаћа општина а повереник каже да је власник барака од општине тражио да им се струја исече. [Кровни покривач од валовитог салонита је већ делом пропао](#), па су унутар станова [видљиви трагови цурења](#) а и на [другим местима на таваници](#). Од заједничких просторија и даље користе [санитарни блок са тоалетима](#) и необичном комбинацијом [кухиње и купатила](#), све у сасвим пристојном стању изнутра, али се [споља јасно види](#) да је и на њима неопходна скоро одговарајућа интервенција.

Објекти су у таквом стању да би се потребна реконструкција могла ефикасно, брзо и не великим средствима лако извести, но само уколико се о томе буде постигао претходни договор са власником.

Занимљиво је да је у ове баракe уведено и централно грејање (расхладном водом са оближње ТЕ Колубара у Вреоцима) које и даље савршено функционише.

СО Краљево, село Адрани, „ВОЋАР АДРАНИ“

Ово се насеље састоји од [једног зиданог приземног објекта](#) (темељ бетон, зид од бетонских блокова, монта таваница, кровни покривач салонит) и у продужетку и попречно на њега [полуотворених покривених складишних простора](#). Те је објекте раније користила средња пољопривредна школа као складиште воћа и поврћа и за канцеларијски простор, па су они и данас у власништву (или под ингеренцијом) Министарства просвете. [Још просторија у којима су смештена расељена лица](#) има неколико а у њих се улази са [друге стране зграде](#). Све су просторије [сасвим квалитетне за становање](#), станари их сами уредно одржавају и не пријављују никакве трагове цурења или влаге.

Општина је са Министарством већ договорила да јој препусти ове објекте и локацију коју је наменила за будући „Дистрибутивни центар“, тј. популарније „Сточну пијацу“. У том смислу су станари већ обавештени и дати су им налози за иселење, па је највећи број њих примио помоћ у материјалу а остали ће у Дом.

Реконструкција није потребна нити је препоручљива.

СО Краљево, Краљево, „УЗОР РОЖАЈЕ“

У питању је [класична стамбена зграда](#) у ужем центру града Краљева (приземље и поткровље) са још једним припадајућим [приземним објектом у истом дворишту](#). Објекат је као канцеларијски простор раније користило трговинско предузеће Узор из Рожаја у Црној Гори, које је у међувремено приватизовано и постало Акционарско друштво (за извоз,увоз и унутрашњи промет).

1999. је зграда била испражњена од људи и намештаја, па су уз сагласност бившег директора који је зграду откључао у њу усељени избегли са КиМ. Нови власници су недавно већ покушали да их сами на силу иселе (уз помоћ адвоката који је пред њима махао решењем црногорског суда). Уз помоћ повереника такво је иселење спречено, па је поступак преузимања објекта од стране новог власника у међувремену ушао у прописану процедуру која је још увек у току. Процене су да би се она требала завршити правоснажно већ негде до краја 2010. године, када ће се расељена лица морати из објекта иселити. Повереништво на њиховом будућем трајном и одрживом збрињавању већ увелико ради.

Објекат је [у сасвим добром стању](#) а станари га сами сасвим добро одржавају. Они су зграду својим средствима повезали са градском канализацијом (раније је била везана на премали сенгруп) и поправљају кровни покривач и остало када и где затреба.

Реконструкција није потребна нити се препоручује.

СО Краљево, село Роћевићи, „СТАРА ШКОЛА“

Расељена лица су најпре била смештена у фискултурној сали а потом су премештена у учитељске станове у два објекта у власништву Школе у овом селу (па тако и у власништву Министарства просвете) којима и данас бораве. Две породице су у приземљу [зграде са становима](#), а једна у [самој приземној згради школе у стану домара](#). Обе зграде су грађене од тврдог материјала али пре јако пуно година, а у међувремену нису биле довољно нити довољно квалитетно одржаване па су сада на све стране видљиви трагови влаге која у њих [продире из темеља](#) или се комбинује са [водом са крова](#) која цури из већ [увелико пропалих олука](#). Јасно су уочљиви и [трагови пуцања зидова](#) и [таваница](#), како споља тако и унутра, а и [цурења у стану у школској згради](#).

Овај НКЦ је на крају споредног пута а 18 км удаљен од града, па је већ и само због тога недовољно атрактиван, како за Комесаријат тако и за сама у њему смештена расељена лица. Реконструкција би

била могућа, али једино уз обиман и веома скуп захват различитих врста радова. Зато се ни не препоручује.

СО Краљево, село Врба, „ДОМ КУЛТУРЕ ВРБА“

У овом [повеликом објекту](#) три породице (укупно 4 члана) расељених са КиМ су смештене у [мањем његовом делу](#), у собама које су до њиховог усељења служиле као магацин сеоске задружне продавнице. То је уједно и визуелно најлошији део овог објекта. Трагови цурења су унутар просторија присутни на пуно места, [како они стари](#) тако и многи [сасвим свежи](#), а [влага у њега продира](#) у и оштећује га и из [темеља и од неисправних инсталација](#).

Објекат је по њиховом усељењу са неколико донација дограђиван и поправљан, али је сада делује сасвим заборављен и запуштен. С обзиром да је у власништву МЗ Врба и да то никако није одговарајући смештај за дужи боравак људи, не препоручује се било каква реконструкција.

СО Краљево, село Витановац, „ДОМ КУЛТУРЕ И ЗЕМЉОРАДНИЧКА ЗАДРУГА ГРУЖА“

Овај тврдо зидани велики објекат је прилично сличан претходно описаном, а састоји се из два дела, [оног позади са двораном](#), великог распона и висине таванице, и [чеоног дела](#) у којем су у приземљу просторије продавнице и Месне канцеларије а на спрату су биле канцеларије задруге и локалног трговинског предузећа Морава.

Због великог броја расељених лица је у почетку, још 1999. и волумен дворане приручно издељен у низове [стамбених боксова](#) приближних димензија 3,5 x 3,5 м у које су смештене вишечлане породице, а са [зидовима и таваницом](#) од (кажу) једноструке иверице. Ти [боксови немају прозора](#) а једино дневно светло у њих улази кроз надвратник. У тим боксовима у дворани још увек живи 11 људи, док њих 19 станује у спратном, чеоном делу објекта. Једна од ових породица смештена је [у простору бивше продавнице](#), иза великог излога од једноструког стакла. Кров је доста пропао на оба објекта, па су трагови цурења уочљиви како [над делом дворане](#) и на делу позорнице, где се [вода управо слива по зиду](#) и оставља трагове, тако и на више места у спратном објекту, [по таваници и зидовима](#) на ходнику а и [по становима](#). У објекту има и доста глодара о чему сведоче [рупе у дашчаном поду](#), па чим станари једну активну рупу закрпе они одмах брзо избуше нову. Хитно им је потребна и дератизација.

Но, и поред свих горе поменутих непогодности везаних за боравак расељених лица у овом колективном центру, њима највише смета немогућност да на лак и једноставан начин дођу до чисте пијаће воде. Око тога их највише боли неспремност локалних становника да их разумеју и да им такав приступ води омогуће. Наиме, и после свих 10 година колико су у овом НКЦ-у до сада провели њима се најближа доступна текућа вода налази на 500 м даљине, између локалне школе и амбуланте, па да би је до Дома за различите намене довукли они су приморани да користе [бројне велике канистере](#) које тамо-амо вуку у колицима, торбама и аутомобилима, већ ко чиме располаже. Село иначе одавно користи локални водовод са обиљем чисте и питке воде. Препознавши тај проблем, 2003 године је међународна НВО „Лекари без граница“ управо за њихове потребе избушила нови 25 м дубок бунар на месту од Дома удаљеном свега 30 м, на њега поставила пумпу и чак им спровела подземни водовод отуда па све до испред самог објекта Дома. Но по њиховом одласку мештани су овај бунар и све уређаје уз њега присвојили, ставили их под кључ, и ту воду спровели у сеоску амбуланту и у још неколико приватних домова, док су тада већ постојећу везу према Дому затворили. Огорчени, становници Дома су у неколико наврата ломили катанце у покушају да воду из тог бунара макар површински вученим цревом себи приближе, али у томе до дана данашњег нису успели. Више пута је реаговала и локална полиција, на први поглед да би управо њих заштитила, али је све остало без очекиваног резултата. Самовољу локалних домаћина ни општински повереник за избеглице није до дана данашњег успео да сломије. Зато су [слике попут ових](#) и даље тужна [свакодневница](#) станара овог колективног центра.

Потребно је да се станарима овог Дома омогући лак приступ довољним количинама чисте воде, без обзира на то какво ће бити будуће решење њиховог смештаја, јер се овакво затечено стање највероватније неће ни лако ни брзо променити.

Саму зграду је могуће релативно јефтино и ефикасно довести у уредно стање и то не великим средствима, али се то не препоручује с обзиром да је објект сада у приватном власништву.

Анекс 1: Образац Упитника за попис и оцену техничких карактеристика непризнатих колективних центара:

УПИТНИК О КОЛЕКТИВНОМ ЦЕНТРУ

1. Назив објекта: _____ 2. Општина: _____
 3. Адреса (окружење) _____
 4. Укупан бр. смештених: _____ од тога избегли: _____, инт. расељени: _____ деца
 5. Укупан бр. соба у кол. центру: _____
 6. Власник објекта _____
 а) приватно предузеће
 б) јавно предузеће
 в) институција (образовна, здравствена и сл.)
 г) нерешени власнички односи (стечај, ликвидација, приватизација)
 7. Да ли власник објекта (или неко други) плаћа-покрива трошкове (део трошкова) смештаја расељених? _____

8. Ко плаћа за потрошену ел. енергију? _____
 9. Колико износе заостала дуговања (по ставкама трошкова) _____

9. Тип објекта – конструкција и инсталације:
 а) зидани објекат трајног карактера од чврстог материјала - кратак. опис) _____
 б) монтажни објекат (барака, контејнери, и др. - опис): _____
 в) које заједничке просторије постоје: _____

10. Стање објекта (оцене од 1 до 3):
 1 - нефункционалан, склон паду и рушењу;
 2 – захтева интервенцију али још увек функционалан
 3 – у функционалном стању, није неопходна интервенција

	Кров	Зидови, стубови	Темељ	Водовод	Канализација	Ел. Инсталације
оцена						
Опис и објашњење						

(прилог фотографије од _____ до. _____)

11. Остале информације од значаја: _____

12. Водоснабдевање: а) градски водовод б) локални извор
 13. Одвод. отпадних вода: а) градска канализација б) инд. септичка јама
 14. Одношење чврстог отпада: а) на градску депонију б) на сопствену депонију
 15. Да ли неко обилази и помаже одржавање објекта: _____

Разговор водио: _____ Са саговорником (име, функција, тел.): _____

У _____ дана _____